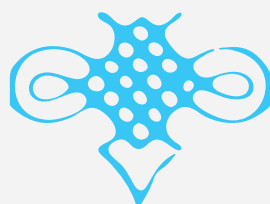

מפגש בנושא:

כיבוד הורים

מצוות כיבוד ההורים מופיעה כאחת מעשרת הדברות אף שלכאורה לא צריך היה לצוות עליה.

במובן מסוים יותר קל לנו לכבד את השכנים, החברים ואפילו אנשים זרים יותר מאשר את ההורים. איתם אנחנו חיים בבית, במרחב קרוב. ולפעמים כל הקשר הזה הוא מובן מאליו. בגיל ההתבגרות זה מורכב עוד יותר. בשלב בו הילדים הופכים לאנשים קטנים, עצמאיים בתחילת דרכם. ילדים עם דעות, ומחשבות. רצונות ותהליכי התבגרות ולעיתים קרובות זה מוליד חיכוכים מאתגרים וכואבים. את הפער הזה צריך ללמוד. להיות עצמאי ובוחר וגם לדעת לכבד את ההורים.

בשיעור הקרוב ננסה להתבונן בעומק המצווה. באתגרים בקיומה, בדרכים בהם נוכל לקיימה, ולנסות להגיע לרעיונות מעשיים כדי שנוכל לכבד יותר את ההורים.

<< דגשים חשובים למעביר השיעור

שימו לב, נושא המשפחה דורש רגישות מיוחדת

- חשוב מאוד לפני השיעור לשאול את המורה לגבי מקרים מיוחדים שיש בביתה (אבדן של הורים/גירושים כואבים/סיפורים מורכבים).
- נושא המשפחה רגיש במציאות הישראלית כיום, חשוב להקפיד בשיח לשוחח על ההורים. אתגר מול ההורים/קושי מולם/איך מכבדים את ההורים. תמיד בלשון רבים. הורים. לא כל הילדים גדלים במשפחה בהם יש אבא ואמא.
- חשוב להחזיק עמדה ולשדר לילדים – שכל משפחה, והמורכבויות שלה והאתגרים שלה. במשפחות הכי מוצלחות ילדים והורים רבים. זה טבעי וזה נורמלי.
- גם ילדים שמגיעים ממשפחות בהם ההורים עמוסים או במציאות מורכבת והילדים מרגישים שאין נוכחות הורים בבית, או אפילו מרגישים ביקורת עליהם, חשוב לתת דגש על מה אנחנו מקבלים מהם. את עצם החיים. את חווית הבטחון. את הבית. כיבוד ההורים לא תלוי במה שקיבלתי או לא קיבלתי מההורים.
- הזדהות ואמפתיה – המצווה הזו יקרה עד מאוד וקשה מאוד. חשוב לתת כח לתלמידים גם מהתמודדות אישית במידה ומתאים וגם מכך שהיא אתגר אמיתי ועמוק, ואנחנו מנסים לעשות תנועה קטנה ועדינה כדי להתקדם בה.

<< מטרות

- התלמידים יתבוננו באתגר ובמורכבות של כיבוד הורים בגיל ההתבגרות
- התלמידים יבחינו בהשקעה ובנתינה של ההורים
- התלמידים יכירו את המקור למצוות כיבוד הורים בעשרת הדיברות
- התלמידים ילמדו על הכרת הטוב כלפי הוריהם
- התלמידים יציעו רעיונות ודרכים להבעת תודה כלפי הוריהם

<< ציוד

- מצגת ומקרן
- מזכרת
- קלפי וואו
- מזכרת

כיבוד
הורים

<< המערך בנקודות

1. סקר >> איזה מן ילד אני/כמה אני מכבד את ההורים שלי ? - **8 דק'**
2. למה קשה לכבד את ההורים - מאמרים/ומהחיים - **4 דק'**
3. לימוד מקור - מדרש - **10 דק'**
4. התחברתי // קלפי וואו - **5 דק'**
5. הודעת תודה - **5 דק'**
6. לימוד 10 הדברות - **5 דק'**
7. סיכום ומזכרת - **10 דק'** תלוי במזכרת שתבחר

<< המהלך בהרחבה

שלב 1 - סקר : עד כמה אני מכבד את ההורים שלי?

נזמין את התלמידים לשלוח פלאפונים, לסרוק את הQR שעל גבי הלוח ולהשתתף בסקר קטן והכי חשוב **א-נ-ו-נ-י-מ-י** אף אחד לא יכול לדעת מי ומה ענה על אף אחת מהשאלות. הזמינו אותם לרגע של כנות.

לאחר שכל התלמידים ענו על הסקר, נתבונן יחד בתוצאות ונשאל את התלמידים:

- למה היה חשוב שהוא יהיה אנונימי

- מה אפשר ללמוד מהסקר הזה?

- למה בחרנו לעשות כזה סקר?

הנחת המוצא שלנו הוא שהתשובות הרווחות יהיו - ויכוחים. צעקות.
לא תמיד מקשיבים להורים

מטרת החלק הזה:

לנרמל את מערכת היחסים שיש לתלמידים עם ההורים שלהם בשלב הזה. להבין שהאתגר הזה שייך לכולנו.

הוא לא רק שלי ולא רק מול ההורים שלי.

על המערכת המורכבת והיקרה הזאת אנחנו רוצים לשוחח וללמוד היום.

כבוד
הורים

שלב 2 – למה זה כל כך קשה??

נשאל את התלמידים –

למה המערכת יחסים שלנו עם ההורים שלנו כל כך מאתגרת?

(במידה והם לא מציעים רעיונות משלהם אפשר לשמוע את דעתם על הכיוונים הבאים):

- פער בין רצונות
- פער בין דורות
- אני רוצה לעשות מה שאני רוצה והם לא מרשים לי
- לפעמים אני פשוט סתם עצבני והם שם
- הם פשוט מעצבנים. ככה

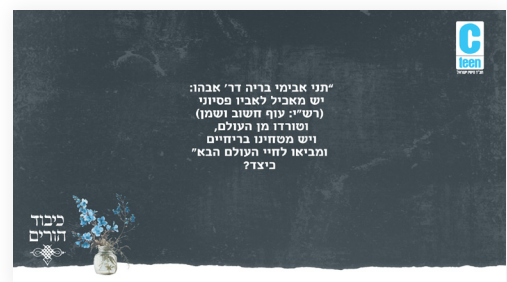
בגיל ההתבגרות, תקופה של צמיחה ושינויים משמעותיים פיזית ורגשית.. עולות מורכבויות וקונפליקטים רבים. המתבגרים שואפים לעצמאות. לבסס את זהותם. להביע את דעתם. לקבל ההחלטות, הרצון הזה לביטוי עצמי עלול להתנגש עם הסמכות וההדרכה שמעניקים ההורים ולייצר חיכוכים ומתחים בתא המשפחתי.

לצד זה ההתפתחויות הטכנולוגיות והפערים בין הדורות מייצרים יותר מורכבויות בקשר של הילדים והוריהם.

החיים המשותפים בבית, עם ההורים הופכים את המערכת הזאת מצד אחד למובנית מאליה, ההורים מחויבים לספק למתבגרים צרכים שהם מבקשים ולא תמיד שמים לב להשקעה ולמחשבה שההורים משקיעים, היא נדמית כמובנית מאליה.

אז מה עושים עם זה?

שלב 3 – לימוד מקור

"תני אבימי בריה דר' אבהו: יש מאכיל לאביו פסיוני [רש"י: עוף חשוב ושמן] וטורדו מן העולם, ויש מטחינו בריחיים ומביאו לחיי העולם הבא".

"(יש מאכיל לאביו פסיוני) (= עוף מפוטם ומשובח (וטורדו מן העולם) (= נענש על כך, (ויש מטחינו בריחיים (= מעביד את אביו בעבודה קשה (ומביאו לחיי העולם הבא) (= מקבל שכר על כך"

ביצד?

נשאל את התלמידים –

איך יכול להיות שיש פה אחד שמאכיל את אביו באוכל משובח ממש ונענש. והשני מעביד אותו אבל מקבל על זה שכר??

נשמע את ההצעה שלהם ונמשיך את הסיפור

כיבוד
הורים

מעשה באחד שהיה מאכיל אביו תרנגולים פטומים. פעם אחת אמר לו אביו: בני, אלו מנין לך? אמר לו, זקן, זקן, אכול ושתוק, שהכלבים אוכלים ושותקים. נמצא מאכיל את אביו פטומות ויורש גיהנם.

כיצד מטחינו בריחיים ויורש גן-עדן? מעשה באחד שהיה טוחן בריחיים. שלח המלך להביא טוחנים בריחיים לעבודת המלך. אמר לאביו: אבא, שב כאן וטחון, ואני אלך לעבודת המלך. שאם אגיע לבזיון - אתבזה אני ולא אתה. ואם לידי מלקות - אלקה אני ולא אתה. הרי מטחינו בריחיים ויורש גן-עדן."

התלמוד הירושלמי מרחיב את הדברים: "מעשה באחד עשיר שהיה מאכיל את אביו מאכלים משובחים. פעם אחת שאל אותו אביו: "מניין לך כל המאכלים הללו שאתה מאכיל אותי?". השיב הבן בזלזול: "זקן! מה אכפת לך בכלל? תאכל ותהיה בשקט..." ומעשה באחד עני שהיה רגיל במלאכה קשה (טוחן בריחיים), ופעם ציווה המלך על אביו שיעבוד אצלו. אמר הבן: "אבא, אני אלך במקומך לעבודת המלך (שהייתה מלווה בביזיונות והשפלות), ובינתיים תחליף אותי בעבודת הריחיים". נמצא שהראשון האכיל את אביו עופות מפוטמים אבל יורש גיהנום, ואילו השני העסיק את אביו בריחיים אבל יורש גן עדן.

ועכשיו נשאל - איך אתם מסבירים את ההבדל בין שניהם? הסיפור העמוק פה - זה הקשר. הכבוד כבוד = מקום. קשר. חיבור. אם הבן מרגיש שאבא שלו הוא עול והיחס בהתאם.. אף שהוא לכאורה כיבד אותו באוכל משובח. הוא לא כיבד אותו בהתנהגות. בחמימות. בדאגה. בכבוד.

אל מול הסיפור השני, שאין לו הרבה מדי לתת לו אבל הוא נותן ממה שיש. הוא מנסה לשמור עליו מעבודת הפרך של המלך. יכול להיות בן שיקח את אבא שלו לבדיקות בביה"ח, הוא יכאב שם אבל הוא עושה זאת לטובתו..

עיקר הסיפור - הוא הקשר!

שלב 4 – משחק פרגון

לפניכם שני תרגילים/משחקים אפשריים, בחרו את זה שמתאים לכם ולכיתה

- התחברתי

- קלפי וואו

משחק התחברתי

רגע של פרגון להורים. כל אחד מהתלמידים יכתוב על גבי פתק משהו שמאפיין את ההורים שלי. מיוחד בהם.

משהו שהוא גאה בהם או חושב שהם ממש מוצלחים בו. דבר אחד בלבד. חיובי

לאחר מכן נזמין אותם לשתף >>

המשתתף הראשון אומר פרגון "ההורים שלי ממש חשוב להם שנהיה יחד בחגים".. המשתתף שהתחבראומר "התחברתי 'ואומר משפט פרגון על ההורים שלו..

קלפי וואו

המנחה יעביר בין התלמידים קלפים, על כל קלף כתוב דבר אחד שההורים עושים עבור הילדים. כל אחד מהתלמידים בוחר במהירות קלף שהוא יכול להגיד שההורים שלו עושים עבורו וזה לגמרי וואו.

לאחר שלכל התלמידים יש קלף אפשר להזמין 2-3 מהם לשתף אותנו בוואו שההורים שלהם עושים עבורם.

נשים לב שההורים שלנו עושים עבורנו הרבה מאוד דברים שאנחנו אפילו לא יכולים לדעת - שיתוף אישי בתובנה מההשקעה של ההורים של המנחה - משמעותית מאוד. אפשר לשתף במשהו שהבנתי רק שהפכתי להורה בעצמי. פתאום הבנתי שלא לישון בבלילה.. לילה אחר לילה זה לא פשוט.. או הבנתי שאם אחד הילדים שלי חולה ואני צריך לדאוג לו. ולקחת אותו לרופא. ולהשאר איתו בבית. וההורים שלי עשו את זה עבורי...

- סיפור אמיתי.. שיתפה סטודנטית באחת התוכניות שלנו, כשהיא הייתה בגיל 16-17 היא ברחה מהבית ולא רצתה יותר קשר עם ההורים שלה. היא החליטה ללכת לגור בחוף הים. לבד. ככה שנה וחצי היא חיה לבד בים.

התבגרה. חזרה לקשר עם ההורים. עשתה צבא. לימודים גבוהים. ואחרי 5 שנים בערך אבא שלה גילה לה שבשנה וחצי שהיא גרה בים. כל לילה, בשעה 12 הוא לקח את האוטו ונסע לחוף הים לשמור עליה. הוא חיכה באוטו. עד. לילה לילה. בלי שהיא בכלל ידעה. כדי לשמור עליה. והיא לא ידעה....

כמה דברים ההורים שלנו עושים עבורנו ואנחנו אפילו לא יכולים לדמיין ולהבין...

כיבוד
הורים

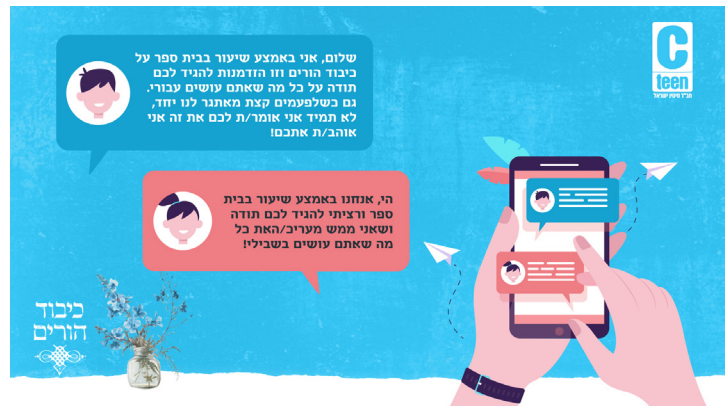

שלב 5 – הודעת תודה: ותודה להורי שהביאוני עד הלום

חשוב לעשות הקדמה מתאימה כדי שהתרגיל יצליח (זה לא פשוט בכלל)

המעביר יסביר:

אני רוצה לאתגר אתכם במשימה סופר מביכה אבל ממש ממש שווה! שאני בטוח שלא תצטערו אחריה. אבל לרגע זה הולך להיות ממש מביך.. מה אומרים? זורמים איתי? המנחה יזמין את כל התלמידים לשלוח טלפונים ולהקליד את ההודעה הבאה כדי להקל עליהם נקריא להם את המלל והם יכתבו אותו (יוקרה במקביל במצגת)

(אפשר להציע גם גרסה ייחודית שלהם, מה שמתאים להם)

לאחר שסיימו להקליד – המעביר יאמר

בעת עליכם לשלוח את ההודעה הזו להורים

(סביר להניח שישמעו קריאות של אין מצב.. ומה נראה לך?. אולי צחוקים... חשוב לתת לזה מקום. לכבד. לא להכריח.

להגיד שמי שיש לו אומץ ירוויח בענק.. זה באמת יותר מפחיד מרכבת הרים לשלוח כזו הודעה..) אפשר גם לומר שתכתבו שאתם באמצע שיעור, זה עוזר לפאדיחות..)

לאחר ששלחנו את ההודעה נשאל <<

מ 1-10 כמה זה היה מביך?

ועבשיו - איך ההרגשה?

חלק 6 – 10 הדברות

לימוד מקור

פֶּדָה אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ לְמַעַן יָאָרִיכוֹן יָמֶיךָ (שמות ב, יא)

כיבוד
הורים

העדות העוצמתית ביותר לגבי חשיבות מצוות כיבוד הורים היא בכך שהיא מופיעה בעשרת הדברות. הדברות נכתבו על גבי שני לוחות, חמש בלוח הימני וחמש בלוח השמאלי. בלוח הימני מופיעות מצוות שבין אדם לאלוהים – העוסקות בכבוד האל בדיבר השני מופיעות מצוות העוסקות בעניינים שבין אדם לחברו – סדר חברתי

נשאל את התלמידים –

איפה נראה לכם שנמצאת מצוות כיבוד הורים- בלוח הימני או השמאלי? ולמה?

נשמע את התשובות שלהם ונסביר

אפשר היה לצפות שמצוות כיבוד הורים תופיע על גבי הלוח השמאלי, אך התורה מציגה את הדבר ההפוך: המצווה

מופיעה על גבי הלוח הימני!, בין המצוות העוסקות בכבוד שמים.

הרמב"ם מסביר על מצוות כיבוד הורים - ששקלם הכתוב בכבודו ובמוראו

כלומר כיבוד הורים שקול כמו כיבוד האלוקים, כלומר ההורים הם ביטוי כלשהו של האלוקות

הם לא תלויים במה הם עשו או לא עשו עבורי.

למעוניינים לספר את סיפור ר' טרפון מצורפת שקופית, אפשר לדלג עליה.

הרעיון בסיפור שרואים מקרה שיוצא מגדר הרגיל על מסירות של ר' טרפון כאשר נקרעו לאמו הנעלים הוא שם את כפות ידיו תחת רגליה וכך הלך איתה עד לביתה.

ואמרו על זה חכמים "שאפילו אם היה עושה פי אלף מזה לא הגיע לחצי הכבוד שהתורה מצוה כבד את אביך ואת אמך"

כבוד
הורים

אז איך מכבדים את ההורים?

איזהו מורא? לא יושב במקומו ולא מדבר במקומו ולא סותר את דבריו.
איזהו כיבוד? מאכיל ומשקה, מלביש ומכסה, מכניס ומוציא (ספרא ויקרא יט)

למצוות כיבוד הורים יש שני חלקים

החלק הראשון – מורא. החלק השני – כבוד

מה הכוונה?

ראשית כל חשוב להבין מה לא עושים וגם מה כן עושים – לדוגמא

לא יושבים במקום שלו, לא סותרים את דבריו (כלומר לא אומרים לו אתה טועה!
אפשר לומר אני חושב כך וכך...) לא מבטלים את דברים.. מה שנקרא – לא מתחצפים!

היום היינו קוראים לזה סמכות, לא יושב במקומו – למה לא לשבת במקום של אבא?
במובן הפשוט זה מקום שמיוחד להורה – אבל זה לא רק פיזי. כמו בבנסת – יש את
הכסא של ראש הממשלה, ותארו לעצמכם שיום אחד הוא מצונן ולא מגיע לדיון –
אז יש מקום פנוי במרכז החדר – כולם יתפסו וישבו עליו – נכון? – ברור שלא! וכן
חדר המנהל בבי"ס – המנהלת בחופשה – בחיים אני לא אכנס ואתפוס את החדר
– זה נכון גם בהורים – הורה וילד זה לא אותו דבר – הילד הוא לא ההורה. **צריך**
לדעת שאם אני מתייחס לאבא שלי כמו אל חבר אז אולי אני מרוויח חבר אבל
אני מפסיד אבא! הורים הם מעליך, הם במקום אחר, יש להם חכמה וניסיון, יש
להם מבט יותר רחב, הם לפעמים מכירים אותך יותר מעצמך! [דוגמה שלא גוררת
התנגדות – במצבי קצה ההורה הוא המכריע, אם תלך לכביש – הוא יעצור אותך, זה
באחריותו בגלל שיש לו מבט רחב יותר]

אפשר לשאול:

כמה פעמים קרה לכם שהייתם בטוחים במשהו וההורים אמרו אחרת והם צדקו?

הם לא שומעים, אפשר לשתף בבנות (: מישוהו רוצה לשתף? [אחרי השיתוף אפשר
להגיד – עכשיו אתם מבינים את הפסוק כבד את אביך וכו' למען יאריכון ימיך.
החיים שלנו נהיים יותר ארוכים כי אנחנו לא חיים רק 12-13 שנה כשאנחנו מכבדים
את ההורים אנחנו חיים מאות שנים (הניסיון של ההורים וההורים של ההורים וכו')]

ומה כן עושים?

כבוד – "מלבישו מאכילו משקהו... מישוהו פעם הלביש את ההורים ונתן להם לאכול?
נשמע מצחיק נכון? בדרך כלל ההורים עושים את זה לנו – ואז לשאול את המורה
אם היא מכירה תופעה כזו? – כן – כשיש הורים זקנים. שאלה – אתם מכירים
סיפורים כאלה במשפחה? של טיפול בהורים זקנים? – סביר שיצוצו הרבה סיפורים
ואפשר גם לשתף מהעולם של המנחה.

שאלה אפשרית – למה המשנה הביאה מצב כזה קיצוני?

א. הם הכי צריכים אותנו.

ב. אנחנו כבר פחות צריכים אותם. דווקא אז "כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון
ימיך" – אריכות ימים ואפשר לומר ערך לימים. כי מי שאנשים השקיעו בו כל חייו
[אפשר לתאר מעט ולשתף אותם במאמצים האדירים של הגידול של ילד אחד,
לילות בלי שינה, עבודה בשביל הבית, דאגה 24 שעות ביממה וכו' וכו'] והוא לא

כיבוד
הורים

מסוגל להעריך את זה – מה החיים שלו שווים?!

אז מה זה אומר היום לכבד אותם?

לעשות עבורם. לפנק אותם. לדאוג להם. לעזור להם. להכין להם כוס קפה. לעשות במקומם מטלות בית (להשתתף במובן) לתת להורים לישון שנ"צ ולשמור על האח הקטן...

גם היום כשאנחנו עוד קצת ילדים - זה אומר להגיד תודה על מה שעושים עבורנו, לעזור במה שמבקשים, להקשיב ולתת מקום לדעות שלהם, למחשבות שלהם גם אם אני חושב אחרת..

מצוות כיבוד הורים היא מצווה של 24 שעות. מהרגע שנולדנו ואפילו אחרי שההורים מסתלקים מהעולם, אנחנו עדיין מחוייבים בכבודם

כיבוד
הורים

